

## Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Ik kan me zo voorstellen dat wij inmiddels geleerd hebben de dagen te tellen. De dagen tot de afloop van weer een nieuwe lockdown bijvoorbeeld. De dagen en de tijd die het duurt voordat wij elkaar weer kunnen zien, van aangezicht tot aangezicht. Misschien is dat wel de reden waarom mijn aandacht getrokken wordt naar het tijdsverloop in het evangelie volgens Johannes. We lezen dat er op die derde dag een bruiloft was. Wie de dagen telt die er vanaf het vorige hoofdstuk verlopen zijn, komt daarmee nu op de zesde dag. Zo correspondeert deze eerste week waarin Jezus verschijnt met zijn laatste week volgens het evangelie van Johannes. Zes dagen voor het pascha immers, als volgens deze zelfde evangelist zijn uur gekomen is, zal Jezus zijn intocht in Jeruzalem houden. En deze intocht zal culmineren in de openbaring van de glorie van de gekruisigde en zijn begrafenis op de zesde dag. Niet toevallig wordt de moeder van Jezus precies twee keer in dit evangelie zo genoemd. Hier in dit beginhoofdstuk en zo zullen wij haar ook als moeder van Jezus onder het kruis aantreffen, als zij wordt toegewezen aan de leerling die Jezus liefhad. Het is duidelijk dat hier iets groots gebeurt. Hier wordt iets van God gezien. Maar het is misschien ook wel zo groot en zo diepzinnig dat het ons mensenkinderen zomaar zou ontgaan. Volgens de evangelist Johannes toont Jezus hier zijn ware gezicht. Maar met een woord dat wij ook lezen, uit het boek Exodus: wie zou dit aangezicht kunnen zien en blijven leven?

De evangelist Johannes zet hoog in. In zijn ogen is Jezus gelijk als God. Wie hem heeft gezien, heeft immers de Vader gezien. Hij en zijn Vader zijn één, zo klinkt het in precies dit evangelie keer op keer. Maar dat is natuurlijk ook te hoog en te groot voor de kleine en kwetsbare mensen die wij zelf zijn. Hoe zouden wij ooit tot dit kostbare geheim van de openbaring kunnen naderen, inderdaad, zonder onszelf te verliezen? Zonder er zelf aan onderdoor te gaan? Hoe kunnen wij dit ooit begrijpen? Of er op een of andere manier in participeren? Er in en er uit leven, zoals toch denkkelijk de bedoeling is?

Ik sluit niet uit dat de Rooms Katholieke kerk hier iets van begrepen heeft toen zij Maria uitriep tot middelares, als intermediair tussen God en de mensen. Al denk ik wel op een volstrekt andere wijze als dat dogma wil. Toch verschijnt hier de moeder van Jezus maar ik denk ook andere personages in dit verhaal, zoals niet alleen de leerlingen van Jezus maar ook de dienaren op het bruiloftsfeest, als figuren waarvan de evangelist Johannes hoopt dat wij ons met hem gaan identificeren. Dat wij gaan doen en denken zoals zij.

Ongetwijfeld herbergt het idee van een bruiloft ook diepe symboliek. Op tal van bijbelse plaatsen wordt zo de verhouding tussen God en de mensen geschetst. Toch zou ik er vandaag voor willen pleiten om deze scene toch vooral heel aards en menselijk te houden. De evangelist Johannes stelt als conclusie vast dat dit het begin was van de tekenen die Jezus stelt en dat hij zo zijn glorie openbaart. Maar bij nadere beschouwing van dit verhaal moet dit teken verreweg de meeste aanwezigen op het feest ontgaan zijn. Was er een bruidsfotograaf op het feest geweest zijn, dit teken had het fotoalbum niet gehaald. Een

nietsvermoedende bruidegom wordt door de ceremoniemeester erbij gehaald. Bij een achteraf gelukkig afgelopen dreigend incident van een tekort aan wijn waarvan de bruidegom uiteraard vooraf niet werd ingelicht. Hij zal het bericht met een zekere opluchting in ontvangst genomen hebben en verder doorgaan zijn met het veelbelovende leven samen met zijn bruid. Er kwam een kind, een huis, een auto en elkaar. En we hopen maar dat al te groot leed hun in hun ouderdom bespaard is gebleven. Er is die tafeloverste. Die gerant. De eigenaar van de feesttent. Zo'n type dat alles al heeft gezien en heeft meegemaakt en voor alles wel een *bon mot* paraat heeft. Zelfs als hij zoiets nog nooit heeft gezien. 'Dat is toch ook wat', vertrouwt hij de bruidegom toe. Ik verbeeld me dat hij dat hij daarbij net iets te dichtbij staat. Dat type. Iedereen schenkt de goede wijn het eerst. En als ze dan stevig gedronken hebben, de mindere. Te vrezen valt dat dit zijn eigen beleid op feesten en partijen is en dat op de nota achteraf ongetwijfeld de prijs van de goede wijn staat genoteerd. Dat type. Ook hij zal weer gewoon doorgaan met zijn oude leventje. Met hooguit weer een sterk verhaal waarover hij bij een volgend feest, tot vervelens toe, bij zijn gasten niet uitgepraat zal raken. Maar ook zijn leven zal niet wezenlijk aangeraakt zijn. Veranderd. Omgebogen zijn richting hoop en verlangen. En zo gaat het altijd maar weer door.

Momenteel lees ik, in een opmerkelijk frisse vertaling en een mooie editie, de korte verhalen van Tsjechov. In zijn universum - en vroeger mocht men dat onverkort 'het Russische' noemen - valt op dat er niets wezenlijks gebeurt. Als lezer hoop je de hele tijd dat er iets als een doorbraak komt. Een kentering. Dat deze man en deze vrouw elkaar eindelijk een beetje begrijpen zullen. Dat er iets van begrip zal ontstaan in de standenmaatschappij. Dat er bijvoorbeeld minimaal een goede

verstandhouding komt tussen heer en knecht. Tussen stedelingen op het platteland en de boeren rondom. Maar dat gebeurt allemaal niet. Er gebeurt niets. De mensen gaan ten onder in hun halfslachtigheid. In hun angst en wantrouwen. In hun gebrek aan lef, durf, doortastendheid. Het blijft allemaal bij nooit uitgevoerde intenties en dubbelzinnig. De mensen weten zich helemaal niet te bevrijden uit hun situatie. Dat was, begreep ik, ook wel een geschil tussen Tsjechov en Tolstoj. Hoeveel bewondering Tsjechov ook voor Tolstoj had, hij vond zijn idealen veel te hoog gegrepen voor de mensen die wij werkelijk zijn. Miskotte noemt Tsjechov ergens de chroniqueur van de scepsis van het hart. En de scepsis van het hart vond Miskotte eigenlijk nog veel erger dan de scepsis van het verstand. Dat is waar. Daar moest de kerk niet aan meedoen, vond Miskotte. Maar toch denk ik dat Tsjechov wel degelijk de mens beschrijft zoals hij daadwerkelijk is. Ik althans, herken me er zeer in: dagelijks in gevecht met de scepsis, zowel in mijn verstand als in mijn eigen hart.

Het behoeft weinig betoog dat deze scepsis zich momenteel ook maatschappelijk zeer breed maakt. Er valt nog altijd politiek garen te spinnen bij het cultiveren van argwaan en cynisme. En al is het mogelijk ook niet mijn kabinet, het is toch opvallend hoe peilingen er eigenlijk al voor het aantreden ervan op wijzen dat men er geen vertrouwen in heeft. Dat is toch, ongeacht de eigen politieke kleur, opmerkelijk. Hoe nu kom je voorbij de scepsis. Voorbij het leven dat eigenlijk helemaal niets meer verwacht?

Het is niet de bruiloft als geheel - als wij dat verstaan als het geheel van het menselijk leven en gedoe - dat ons daartoe aanwijzingen geeft. Maar het zijn - zoals altijd in de bijbel - mensen in het bijzonder. Mensen die

binnen het bestek van dat feest, binnen dat geheel dat leven heet, een andere positie innemen. Niet iedereen doet dat. En dat hoeft ook niet. Dat zou inderdaad een te hoog ideaal zijn. Maar er zijn er die binnen die situatie, die dus in het leven zelf, kiezen voor een andere positie. De positie van het vertrouwen en de gehoorzaamheid. Zij doen alles wat gezegd wordt en misschien moet je daarbij wel vaststellen dat ook hun de finesses, de precieze reikwijdte, de hoogte en diepte ervan, ontgaat. Maar dat maakt niet uit. Zij nemen een andere positie in. Zij scharen zich ergens anders. Zij kiezen de kant van de hoop. En wie zegt dat zij dat niet verkiezen boven de scepsis die hun natuurlijk als mens onder de mensen eigen is. Maar zij komen de twijfel te boven. Zij doen iets dat natuurlijk ook hun eigen macht en mogelijkheden verre te boven gaat. Maar zij geven zich over aan het vertrouwen.

Het startschot wordt inderdaad gegeven door de moeder van Jezus. Allereerst door het vertrouwen waarvan zij zelf blijk geeft: haar zoon zal op een of andere manier in staat zijn om het feest dat leven heet te redden. Wat daarvoor werkelijk nodig is, dat pijnlijke geheim, dat zijn uur nog niet daar is, dat weet zij niet en dat komt haar in eerste instantie ook op een pijnlijke afwijzing te staan: vrouw, wat heb ik met u van doen?' Maar je zou ook kunnen zeggen dat zij bij uitstek wel weet wie hij is: Een God die zal handelen in nood. Niet toevallig doet dit wijnwonder denken aan de wonderen van de profeet Elia. Al was het alleen maar omdat daar in een soort omgekeerde zin een vrouw tot de profeet zegt, als de door Elia toegezegde zoon toch gestorven is: 'Man Gods, wat heb ik met jou van doen?' Een hoofdstuk eerder werd aan Johannes de Doper gevraagd wie hij was. Of hij de gezalfde zelf was of dan tenminste toch Elia of de profeet, Mozes bijvoorbeeld? Johannes wees deze suggesties allemaal af. Maar de evangelist Johannes suggereert hier tenminste dat

Jezus dit allemaal wel is: hij is de Gezalfde wel! En zo vallen hier alle rollen samen: hij is de Gezalfde! Hij is Elia! Hij is Mozes! Precies zo vallen hem ook de verhalen rondom Elia en Mozes toe. Met zijn wondertekenen lenigt hij de nood onder de mensen. In hem zien wij God. Al is het maar voor even en slechts in het voorbijgaan.

Maar ook net als Elia en Mozes zien wij God slechts in het voorbijgaan. In fragmenten. Niet van aangezicht tot aangezicht. Niet in de volle reikwijdte van zijn bestaan. Maar dat hoeft ook niet. Het vermoeden van hem zou ons voldoende moeten zijn om toch in actie te komen. Voorbij de scepsis van ons verstand. Voorbij de scepsis van ons eigen hart.

In dat verband boeien mij deze dienaren op het feest. Zij geven eenvoudigweg gehoor aan de oproep van de moeder van Jezus om te doen wat hij ook zegt. Dat heeft een opvallende parallel met een ander hoofdstuk in het boek Exodus waarbij het volk exact hetzelfde zegt tegen Mozes als hij weer de berg afdaald: 'Alles wat jij zegt, zullen wij doen!'

Ik denk dat dit onze positie is, als gemeente rondom de Heer. Wij waren er niet bij op de berg. Wij hebben God nooit gezien van aangezicht tot aangezicht. En zelfs niet van achteren of terzijde. Hoe het eigenlijk Jezus zelf is die zichzelf uitschenkt terwille van ons bestaan, dat bevindt zich ook buiten ons begrip. Maar wij doen vooral wat hij zegt. Wij hebben er fiducia in. Een vreemd en ongegrond vertrouwen. Maar bij uitstek dat voert ons voorbij de scepsis van ons verstand en de scepsis van ons hart. Het doet ons de wereld begroeten vol vertrouwen en hoop.

Amen.